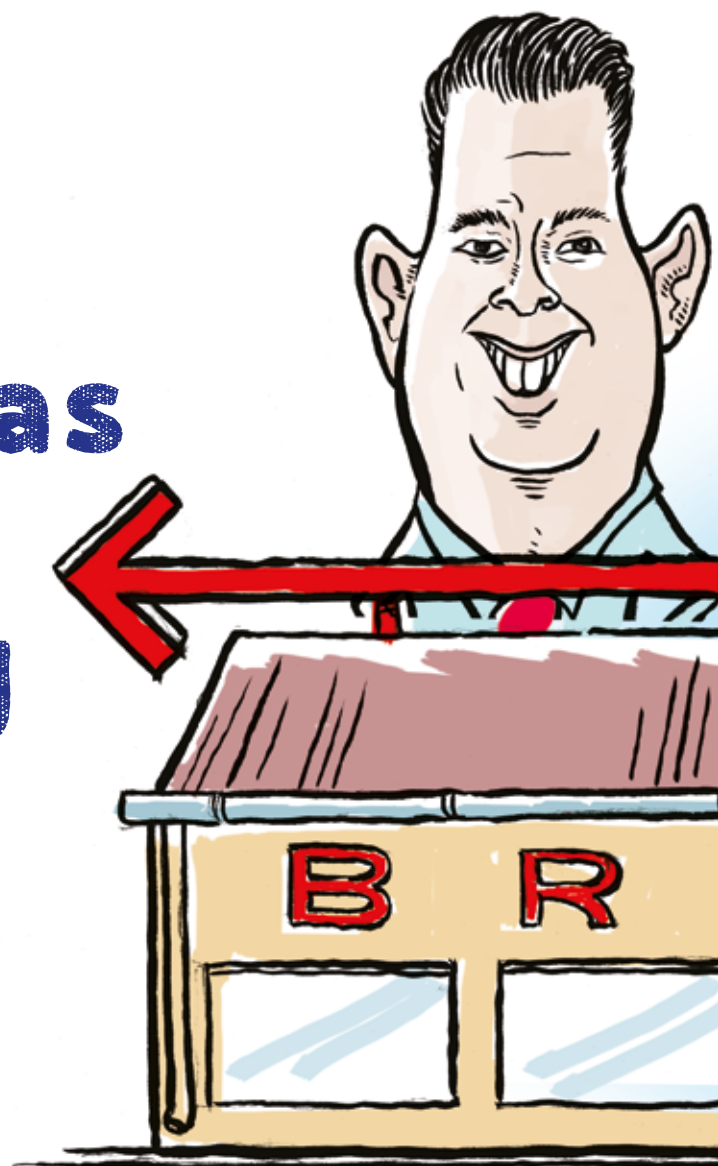

Brede brugklas heeft meer steun nodig

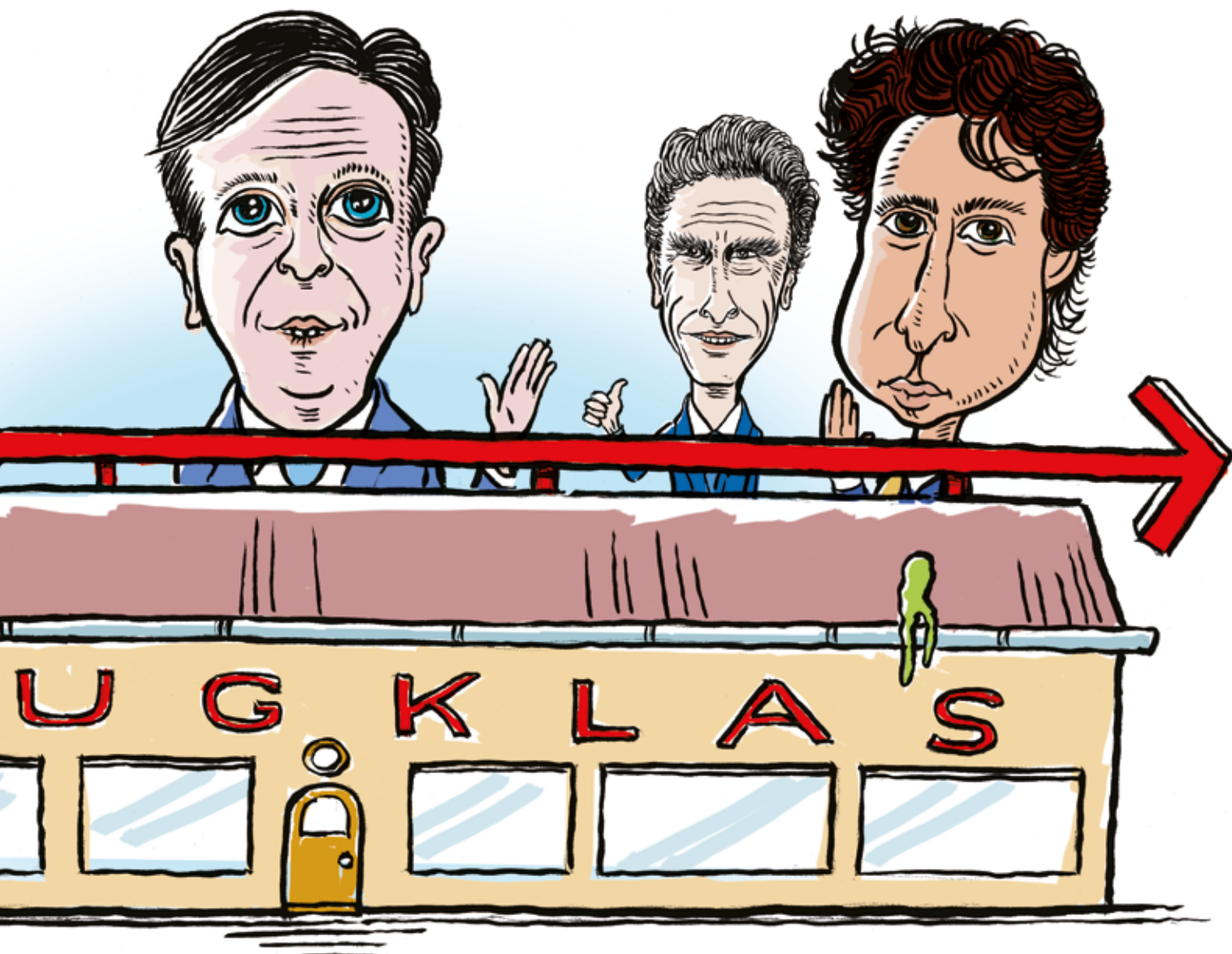
Meer brede brugklassen in het voortgezet onderwijs. In de Tweede Kamer is voor dit standpunt een breed draagvlak, maar in werkelijkheid gebeurt het tegenovergestelde. Heterogene brugklassen verdwijnen en het aandeel categorale scholen groeit. Wie keert het tij?

Tekst Richard Hassink Beeld Typetank

Begin februari schaarde een meerderheid van de Tweede Kamer zich achter een voorstel van D66, GroenLinks en SP om geld uit te trekken voor de vorming van brede brugklassen. Alhoewel het ministerie van Onderwijs aangaf het voorstel eerst te willen bestuderen, lijkt er in Den Haag een beweging op gang te komen die de groeiende kansongelijkheid in het Nederlandse onderwijssysteem wil aanpakken. Die ongelijkheid ontstaat bij het schooladvies dat leerlingen aan het einde van hun basisschooltijd krijgen. Uit cijfers van de Onderwijsinspectie blijkt dat kinderen van laagopgeleide ouders vaker op een lager niveau in het voortgezet onderwijs terechtkomen dan het niveau dat ze volgens hun eind-

toets aankunnen. Een heterogene brugklas waarbij meerdere niveaus worden aangeboden, zou een positieve werking kunnen hebben voor deze kinderen en voor laatbloeiers. Dit biedt hen namelijk de kans om zich op te trekken aan leerlingen die op een hoger niveau werken. Maar uit weer een ander onderzoek van de Onderwijsinspectie blijkt juist dat het aantal dakpanklassen (twee niveaus, bijvoorbeeld vmbo-tl/havo of havo/vwo) en brede brugklassen (bijvoorbeeld de vier leerwegen van het vmbo of vmbo-tl/havo/vwo) in Nederland afneemt. Bovendien groeit het aantal categorale scholen (bijvoorbeeld mavo's en gymnasia) ten koste van brede scholengemeenschappen. Het Nederlandse onderwijssysteem lijkt hierdoor behoorlijk dichtgemetseld, overstappen naar een hoger niveau wordt voor leerlingen steeds

moeilijker.

Onderwijskundige Louise Elffers van de Universiteit van Amsterdam spreekt van een zichzelf waarmakende voorspelling. “Wanneer je een leerling met een havo/ vwo-advies de eerste twee jaar alleen maar havo-leerstof aanbiedt, wordt het vanzelf een havo-leerling. Bied je zo’n leerling de kans om bepaalde vakken op vwo-niveau te doen, dan zou het ook zomaar een vwo-leerling kunnen worden.” Dat is meteen de meest wezenlijke voorwaarde die je aan een brede brugklas moet stellen, vindt ze. “Je moet differentiëren, en dus niet iedereen eenheidsworst aanbieden, anders sluit je de leerlingen aan de bovenkant net zo goed op.” Elffers ziet het aantal heterogene brugklassen en scholengemeenschappen al jaren afnemen in Nederland. “Onderzoekers wezen hier al langer

IN DE TWEEDE KAMER GAAN STEMMEN OP OM CATEGORALE MAVO'S EN GYMNASIA TE VERBIEDEN

op maar dat werd steeds weer ontkend door de politiek. Pas toen *Trouw* daarover cijfers publiceerde, begon het in Den Haag echt door te dringen.”

VINGER IN DE PAP

Anderhalf jaar geleden nam de Tweede Kamer een motie aan waarin het ministerie van Onderwijs werd gevraagd uit te laten zoeken waarom het aantal

heterogene brugklassen afneemt. Onderzoeksinstituut GION voerde dat onderzoek uit en concludeerde in januari dit jaar dat professionele onderwijskundige afwegingen, praktische randvoorwaarden (zoals huisvesting, formatie en financiën) en de keuzemotieven van ouders een rol spelen bij de keuze voor homogene of heterogene brugklassen. Elffers denkt dat vooral hoogopgeleide ouders een flinke vinger in de pap hebben. “Die hebben vaak een voorkeur voor een school met leerlingen uit dezelfde sociale klasse. Ik hoor weleens argumenten als ‘die leerlingen op het vmbo roken allemaal en rijden scooter en dat vind ik niet bij mijn kind passen’.” Ook PvdA-Kamerlid Loes Ypma hoort die geluiden. “Je kunt je ook afvragen of het goed is als leerlingen alleen maar ▶

tussen gelijkgestemden zitten. Omgaan met verschillen leren ze op deze manier niet. Daardoor wordt de tweedeling die toch al gaande is in de maatschappij alleen maar versterkt. En dat terwijl onderwijs de essentiële functie heeft om die tweedeling aan te pakken.”

In de Tweede Kamer gaan stemmen op om categorale mavo's en gymnasia te verbieden. Paul van Meenen, D66-Kamerlid met een onderwijsverleden als docent en bestuurder, is daar geen voorstander van. “Maar ik vind wel dat deze scholen intensief moeten samenwerken met scholen die een hoger of lager niveau aanbieden zodat leerlingen probleemloos een stapje omhoog of omlaag kunnen doen. En ga in groep 8 het gesprek aan met ouders. Vaak is een leerling, zeker als hij een meervoudig advies heeft, beter af op een brede school dan op een categorale.”

DRUK VAN OUDERS

In het GION-onderzoek komt naar voren dat geld niet leidend is bij de keuze voor een homogene of heterogene brugklas. Van Meenen denkt daar het zijne van. “Als een school leerlingen kansen biedt door ze een hoger niveau te laten proberen, dan halen deze leerlingen gemiddeld een lager examencijfer. Dat komt weer terug in je kwaliteitsmeting en dat werkt op zijn beurt weer negatief op het leerlingenaantal.” In een vorig leven als rector en bestuurder in het mbo heeft Van Meenen daar flink over gebakkeleid met de Onderwijsinspectie. “We gaven leerlingen kansen maar dat leverde alleen maar gedoe op met de inspectie. Daar moeten we echt vanaf in het onderwijs. Kansen bieden moet het uitgangspunt worden, en het moet geen lastig ding zijn waar je drie keer over moet nadenken.”

Ook het feit dat basisscholen op verzoek van middelbare scholen de laatste jaren meer enkelvoudige schooladviezen zijn gaan geven, heeft de toename van homogene klassen en categorale scholen in de hand gewerkt, denkt Paul Rosenmöller, voorzitter van de VO-raad. “De druk van ouders op het schooladvies is groot. Daar komt bij dat in bepaalde regio's vo-scholen wilden voorkomen dat een leerling met een meervoudig schooladvies zou afstromen naar een lager niveau waardoor ze een minnetje zouden scoren bij de Onderwijsinspectie. Die perverse prikkel is er nu

uitgehaald. Nog steeds geldt dat een enkel advies kan, maar als er enige twijfel is dan zou een meervoudig advies die extra stimulus kunnen zijn.” Als het aan de VO-raad ligt, gaan middelbare scholen aan het eind van een tweejarige brugklas een vervolgvadvis geven. “Na twee jaar kun je nog eens goed kijken waar de leerling op dat moment staat en naar welke onderwijssoort hij kan doorstromen.”

BONUS

Ypma zou graag zien dat heterogeniteit binnen het voortgezet onderwijs vanuit Den Haag meer gestimuleerd wordt. “We hebben twee instrumenten om te sturen: regels en geld. Het liefst zou ik zien dat scholen een bonus krijgen als ze een

UIT ONDERZOEK BLIJKT DAT HET AANTAL DAKPANKLASSEN AFNEEMT

brede brugklas samenstellen.” Van Meenen is het daar mee eens. En ook Rosenmöller van de VO-raad zegt er brood in te zien. “Natuurlijk zijn we op lokaal en regionaal niveau al in overleg met scholen om hier een mouw aan te passen maar een financiële prikkel kan voor scholen net dat extra zetje zijn.” Toch rept staatssecretaris Sander Dekker hier met geen woord over in een Kamerbrief over brede brugklassen van eind januari 2017. Wel stelt hij dat nagenoeg iedere leerling nu binnen een straal van zeven kilometer een passende heterogene brugklas vindt. Ypma plaatst daar kanttekeningen bij. “Ik weet sowieso al dat dat voor Zeeland niet zo is. Daar heb je dorpen waar je binnen twintig kilometer zelfs geen heterogene brugklas vindt.”

In diezelfde Kamerbrief stelt staatssecretaris Dekker dat schoolbesturen samen afspraken moeten maken over het bevorderen van kansengelijkheid in het voortgezet onderwijs. Van Meenen vindt het jammer dat de staatssecretaris zijn handen er vanaf trekt. “Hij hoeft het van mij niet in zijn eentje op te lossen maar hij zou wel wat meer verantwoordelijkheid mogen nemen.”

Onderwijskundige Elffers merkt dat de politiek acuut in een kramp schiet als iemand het woord stelselherziening in de mond neemt. “Ik begrijp dat ergens ook wel, want er is in de jaren negentig veel fout gegaan door onderwijsvernieuwingen zoals de basisvorming over het onderwijs uit te storten. Je moet het aan de scholen overlaten maar tegelijkertijd wel een toezichtkader inrichten met prikkels die het bieden van gelijke kansen bevorderen. Nu zitten we daarmee heel erg aan de eindstreep met diplomarendementen maar dat zou in mijn ogen veel meer aan de voorkant moeten zitten.”

Rosenmöller is positief gestemd over de toekomst. “Kansengelijkheid in het onderwijs staat bij veel politieke partijen op de agenda, al zet elke partij weer zijn eigen accenten. Wij gaan samen met de scholen werken aan een plan. Daar zou best weleens een instrument als een bonus in kunnen staan. Als dat zo is, dan gaan we met het ministerie kijken of daar dan wat extra geld voor kan komen.” De motie die onlangs door D66, GroenLinks en SP werd ingediend en brede instemming kreeg, gaat daar vast bij helpen. ■